

KRÖNIKA

## Därför är baseballspelare miljonärer

"De behärskar en konst som de flesta av oss inte kan: att under någon minut då och då hålla miljoners uppmärksamhet fångslad"

Det är nästan svårt att förklara för yngre människor vilken uppståndelse en ny roman av Lars Ahlin eller en ny diktsamling av Gunnar Ekelöf alltid orsakade på 1950-talet. Morgontidningarna, det vill säga i Stockholm Dagens yheter, Svenska Dagbladet, Stockholmstidningen och Morgontidningen, hade naturligtvis utförliga recensioner. Och det rädde naturligtvis en intensiv tävling mellan dådagens kritikerstjärnor, en Bengt Holmqvist, en Åke Janzon, en Erik Hjalmar Linder, om vem som hade den finaste äsan och den skarpaste blicken för det nya verket. Inte nog med det; på sådana ställen som Lundequistiska bokhandeln i Nybron i Uppsala eller Sandbergs mitt emot Humleärdalen i Stockholm, kunde det sådana dagar bildas en liten kö som väntade på att bokhandeln skulle öppnas.

Det fanns naturligtvis ett mått av överskattning, kanske rentav en nationell överskattning, av litteraturen i dessa år. Men lade den med det kalla kriget att göra? Eller med efterkrigstiden? Eller kanske med det faktum att det fanns en mycket bra litterär publik, väsentligen skolad i de gamla statsgymnasierna? Den som i dag läser Lars Ahlins *ark och löv* eller Ekelöfs *Mölnaelegi* har kanske lite svårt att fatta vad allt oväsendet handlade om. Båda böckerna ter sig i dag egendomligt förkonstlade. Men det gäller inte till hans *Fromma mord* eller Ekelöfs *Färjesång*.

Den lite silverfärgade augustimorgon är 2001 när detta skrivs i Västerfärnebo socken handlar huvudartikeln på Aftonens Nyheter kultursida om något slags popband som är besvär med sin uppenbart nynazistiska publik. Västmanlandskans kultursidor har sedan fjorton dagar varit upptagna av att finna subtila ursäkter för terroster som saboterat demokratiska ledares sammankomster i Göteborg och Genua.

**ET HAR, KORT SAGT,** skett förändringar i kulturklimatet under 50 år. Vem intresserar sig för ett popbands problem? I min ungdom hade de blivit en mycket liten notis i en sida med lokalnyheter. Och vem kan på allvar intressera sig för det inre livet hos de maskerade huliganband som reser världen runt för att bekämpa frihandelsveckling genom stenkastning och fönsterkrossning? Är den normale läsaren är naturligtvis en artikel om de ryppäckta planetsystemen eller den nya teorin om att stjärkonstanterna har förändrats under universums istens ofantligt mycket intressantare. Och för den normalbegåvade är nog fastighetsskatten ett betydligt större oblem än olika medelålders underhållningsartisters antonning eller brist på framtoning.

Det går som bekant dåligt för stora delar av den svenska uppspesspressen.

Det är inte bara Svenska Dagbladet som har problem, även om det är den man talar om. Teorierna varierar rätt mycket från tidning till tidning. Vikande annonskonjunkturen är en aktuell förklaring. Men borde inte i så fall tidningarna ha gått alldeles strålände under den gångna högnjunkturen? Vilket de inte alls gjorde. Annonser går openbart till de ställen där människor har sin uppmärksamhet. Det är därför amerikanska baseballspelare är miljonärer; de behärskar en konst som de flesta av oss inte kan: att under någon minut då och då hålla miljoners uppmärksamhet fångslad.

**DET FINNS EN FÖRKLARING** bortom den triviala med annonsbristen; dessa tidningar är inte särskilt läsvärda. Och de frågor och problem som upptar utrymme på deras sidor är inte läsarnas problem. Svensk dagspress utmärks av en tilltagande brist på verklighetskontakt och dess kultursidor skrivs för en imaginär publik.



RS GUSTAFSSON

# Dramaten nästa för folkär sångerska

**Malena Ernman är en av de sångstjärnor som för det mesta syns på operascener utanför Sverige numera. Efter ett prisat framträdande i somras på Drottningholmsoperan gör hon i höst Sally Bowles i Cabaret – på Dramaten! Viveka Vogel har träffat den svärfångade artisten.**

Hon hujade in i våra hjärtan, till på köpet på en hand. Gränsen mellan sång och dans suddades ut när Malena Ernman i rollen som Kaja i Sven-David Sandströms och Katarina Frostensons opera *Staden* 1998 gjorde sin stora debut. Föreställningen tv-sändes också vid ett flertal tillfällen – ty det var kulturhuvudsadsår och pengarna fanns i kassan.

Hon är en strålände vacker mezzosopran men var ändå inte det mest attraktiva att skåda när hon med svart mössa över det blonda håret klev ur sin bostad – en papplåda – och sjöng sig in i vårt medvetande i *Staden*.

Det är en upplevelse att se henne sjunga depraverade chansoner, men trots all enastående akrobatik och lika underbar mimik, är hon först och främst operasångerska. Och med en röst som sannerligen bär.

Nu har den burit henne till Dramaten för första gången och hon är fascinerad över uppgiften att få göra Sally Bowles i musikalen *Cabaret* mot Örjan Rambergs konferencier och Jonas Malmströms dansante fiancé. Det ryktas i Dramatens korridor att regissören Richard Turpin, efter att ha sett Malena Ernman i just *Staden*, ställde som krav att få henne i huvudrollen innan han tackade ja.

– Djärvt och roligt av Dramaten att sätta upp en musikal om Berlin på 1930-talet, säger Malena Ernman, som gläder sig över att få göra något nytt, att få se en helt annorlunda föreställning växa fram.

### Trivs i mansrollerna

Gruppen Sabbath hela veckan – som kommer att finnas på scenen – spelar 1930-talets judiska klezmermusik. Premiär i oktober.

Malena Ernman rör sig obehindrat mellan Bach och Händel, Brahms och Gershwin, mellan finstämd visa och pop. Allt med intelligenta textförståelse, blixtrande temperament och glödande sång som gjort hennes kalender inbokad till år 2004.

I somras har hon ånyo gjort en mansroll – i Händels *Julius Caesar* på Drottningholmsteatern. Men till det definitivt roligaste hittills i hennes karriär är rollen som prins Nerone i Händels opera *Agrippina* i Bryssel i regi av David McVickar – en punkig, rappande, tuggummituggande slugger med drag av Leonardo di Capri, en neurotiker som snart kokain och svår förbannelse över farsan som inte vill dö i tid och överlämna tronen till honom.

– Jag har varit kille på scen nu i flera föreställningar. Det är rätt praktiskt. Man blir lämnad i fred, säger hon.

Om två år ska David McVickar göra Don Giovanni i Bryssel och då ska hon sjunga Donna Elvira.

Dirigenten Daniel Barenboim uppskattar henne och det finns hemliga planer på vidare samarbete.

### "En för tidig roll"

En recensent som sett hennes *Carmen* i Stockholm tyckte att rollen kom "för tidigt" till henne. "Hon är som en ungdomlig muskulös Modesty Blaise", stod det.

– Det tycker jag var rätt lustigt, säger hon med självironi.



"Musiken binder ihop livet"  
Malena Ernman

– Det kanske låter pretentiöst, men det känns som mitt ansvar att publiken slappnar av, känner musiken, grips, säger hon.

Malena Ernman, som i fjol sjöng på Nobelfesten och på Svenska flaggens dag, berättar att hon hela livet varit musikintresserad.

– Jag har, om inte ett absolut, så dock relativt absolut gehör sedan födseln, säger hon.

Man får hugga henne i språnget mellan flygplatser, uppäckning av möbler i den nya våningen på Kungsholmen och träningen och träningen om igen.

### Knockade den svenska operavärlden

1997 slog hon knockout på den svenska operavärlden med slutprovet på Operaskolan, sin magnifika tolkning och scennärvaro i Francis Poulencs supersvåra "Figure humaine" – kantaten han skrev till text av Paul Eluard 1943 under den tyska ockupationen.

Under våren 1998 gjorde hon Mrs Quickly i Verdis *Falstaff* på Malmö stadsteater och under sommaren var hon solist i Schumanns *Das Paradies und die Peri* under Nicolaus Harnoncourt i Graz och Zürich. Efter *Staden* i Stockholm kom *Barberaren* i Sevilla, där hon gjorde en Rosina som tog andan ur publik och kritiker.

Framtiden är ljus. Efter *Cabaret*, som kommer att gå på Dramaten långt fram i vår, släpps ännu en cd med pianisten Bengt-Åke Lundin och musik av Benjamin Britten och Weil.

Sedan blir det konserter i Japan, Monte Carlo och Los Angeles med Esa-Pekka Salonen. Och så blir det Paris och Berlin och så var det det där hemliga, som kanske blir av med Barenboim.

Men nu är det Sally Bowles och *Cabaret* som gäller: svart peruk och sexiga genombrutna kläder får man anta. Och för första gången en rejäl tallor dessutom – tillsammans med sång och dans.

– Vad musiken står för? Den binder ihop livet. Enklare än så kan jag inte uttrycka mig, säger hon.

VIVEKA VOGEL

TV i kväll

SVT1

18.00–19.25 Bolit  
18.00 Seriestart: F  
18.30 Rally-Kalle k  
(R)  
18.45 Ridskolan  
19.00 Rockos mox  
19.25 Radiohjälps  
Barn (R)  
19.30 Rapport  
20.00 Säsongsstart  
20.45 Har du hört  
21.00 Seriestart: F  
21.30 Välkommen  
21.55 Albatrossen  
22.10 Dokument u  
bli 300 år?  
23.00 Nyheter från  
23.10 Kulturnyheter

K  
f  
b

Bli med